

องค์ประกอบแห่งความสำเร็จของเจ้าของกิจการผลิตอาหารขนาดย่อม:
ความเชื่อมโยงสู่หลักสูตรผู้ประกอบการระดับอุดมศึกษา
Success Factors of the Owners of the Small Food Producers:
Linkages to Entrepreneurship Curriculum in Tertiary Education

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกรี แก้วมณี
sukree@npru.ac.th, skaeoman@gmail.com
โปรแกรมวิชาการจัดการทั่วไป
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทคัดย่อ

การประกอบการธุรกิจขนาดย่อมมีบทบาทในการสร้างความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมาก มีความจำเป็นในการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมอย่างต่อเนื่อง การวิจัยนี้รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมที่ผลิตอาหารที่ประสบความสำเร็จและสมัครใจให้ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ว่า องค์ประกอบแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย ประสบการณ์ตรงเกี่ยวกับธุรกิจ ความพร้อมของตนเอง การออม การสร้างความแตกต่างของสินค้า การจ้างพนักงานระยะยาว และการให้ความสำคัญกับคุณภาพ ส่วนอุปสรรคที่สำคัญคือ การหาตลาดและการแข่งขันในตลาด ความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ด้านการหาตลาดและด้านความรู้ที่ทันสมัย องค์ประกอบเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นสาระที่มีอยู่ในรายวิชาเอกของหลักสูตรผู้ประกอบการอยู่แล้ว ยกเว้นรายวิชาที่เน้นจริยธรรมธุรกิจและการพัฒนาสินค้าใหม่ซึ่งควรเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ธุรกิจขนาดย่อม, ผู้ประกอบการ, ความสำเร็จของผู้ประกอบการ, หลักสูตรผู้ประกอบการระดับอุดมศึกษา, ธุรกิจการผลิตอาหาร

Abstract

Small businesses have tremendous roles in the creation of economic and social growth. There is a need to develop small business owners for all time. This research collected data about the factors affecting success of entrepreneurs by conducting in-depth interviews with volunteer small food producers. Research results indicate that factors affecting success of entrepreneurs include direct experience, self potentials, saving, product differentiation, long-term employment, and quality oriented operation. The major problems are market expansion and competition. The supports needed from organizations are marketing and concurrent knowledge. These factors have been included in the contents in the major courses of the curriculum of entrepreneurship except the content about business ethics and new product development which should be added to the curriculum.

Keyword: Small Business, Entrepreneur, Success of Entrepreneur, Tertiary Curriculum for Entrepreneurship, Food Production Business

๑. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ธุรกิจขนาดย่อม (Small Business) หรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Sized Enterprises – SMEs) มีความสำคัญต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการจ้างงานที่มีสัดส่วนเท่า ๆ กับการจ้างงานของกิจการขนาดใหญ่ในทุก ๆ ประเทศ

และการดำเนินงานของธุรกิจขนาดใหญ่ต้องได้รับการสนับสนุนจากธุรกิจขนาดย่อมอยู่อย่างมาก ธุรกิจขนาดย่อมทำให้ผู้เป็นเจ้าของมีรายได้อีก มีความเป็นอยู่ที่ดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี และยังสามารถสร้างรายได้ให้กับพนักงานอีกจำนวนมากด้วย

กิจการธุรกิจขนาดย่อมในแต่ละประเทศมีจำนวนมากคิดเป็นร้อยละของธุรกิจทั้งหมดแล้ว ธุรกิจขนาดย่อมจะมีมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของจำนวนธุรกิจทั้งหมด และมีการจ้างงานในระดับที่เท่า ๆ กับธุรกิจขนาดใหญ่ หรือมากกว่า ในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีกิจการธุรกิจ จำนวน ๒,๓๗๕,๓๖๘ กิจการ เป็นกิจการธุรกิจขนาดย่อม จำนวน ๒,๓๖๖,๒๒๓ กิจการ หรือคิดเป็นร้อยละ ๕๕.๖ มีการจ้างงานร้อยละ ๗๖ ของการจ้างงานทั่วประเทศ^[๑]

ธุรกิจขนาดย่อมที่ประสบความสำเร็จ ย่อมเป็นผลมาจาก การดำเนินงานตามทักษะและแนวทางของผู้เป็นเจ้าของธุรกิจ ซึ่งความสามารถต่างๆ นั้น เกิดจากการเรียนรู้และลองผิดลองถูกมาอย่างต่อเนื่อง โดยทั่วไปมักจะมองว่า ความสามารถดังกล่าวเป็นความสามารถเฉพาะตัวของเจ้าของธุรกิจคนใดคนหนึ่ง ไม่สามารถเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการคนอื่นได้ ดังนั้นแนวทางที่สร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจของผู้ประกอบการแต่ละรายจะไม่มีใครถ่ายทอดให้กับผู้อื่น แม้กระทั่งในหลายกรณี ยังไม่สามารถถ่ายทอดไปยังทายาทของผู้ประกอบการเองด้วย ดังนั้นแนวทางการดำเนินงานที่ดีที่ทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จจึงสูญหายไปพร้อมกับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

ในความเป็นจริงหลักการดำเนินงานที่ดีดังกล่าวเป็นหลักการดำเนินงานที่สามารถนำไปใช้เป็นตัวแบบหรือแนวทางสำหรับผู้ประกอบการอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี และสามารถจัดการศึกษาอย่างเป็นทางการเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาจำนวนมากเปิดหลักสูตรผู้ประกอบการระดับอุดมศึกษาอยู่แล้ว^[๒] อย่างไรก็ตามหลักสูตรเหล่านี้มีความจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงให้

เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันด้วย การศึกษาถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จจะช่วยให้เห็นความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตรที่จะใช้พัฒนาผู้ประกอบการให้มีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมเนื้อหาที่จำเป็นด้วย

๒. องค์ประกอบของความสำเร็จในการประกอบการธุรกิจขนาดย่อม

ตามแนวความคิดของ บายเกรฟ^[๓], เฟรดเดอริค, คูร์ตโก และ ฮอดเก้ต^[๔], และฮิสริช, ปีเตอร์ และ เซพพาร์ด^[๕] แสดงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบการธุรกิจขนาดย่อมในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๒.๑ คุณสมบัติส่วนบุคคล

- การศึกษามีผลดีต่อความสำเร็จ
- ชีวิตครอบครัวมั่นคงมีผลดีต่อความสำเร็จ
- เพศหญิง-ชายมีโอกาสเท่ากัน
- อายุไม่มีผลต่อความสำเร็จ
- โขศไม่มีผลต่อความสำเร็จ
- มีประสบการณ์ จากครอบครัวหรืองานมีผลต่อความสำเร็จ
- ภาวะผู้นำมีผลต่อความสำเร็จ

๒.๒ ความสามารถด้านการจัดการ ความสามารถต่อไปนี้ส่งผลต่อความสำเร็จ คือ

- การตลาดและบริการ เข้าใจความต้องการลูกค้า
- การจัดหาทุน/การเงิน การควบคุมต้นทุน
- การบัญชีและการใช้ประโยชน์ข้อมูลทางการเงิน
- การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การดูแลพนักงานอย่างเหมาะสม

- การจัดระบบงาน/การดำเนินงาน/การผลิต/การบริการ
- การใช้เทคโนโลยีในการผลิตและการจัดการ
- การใช้ประโยชน์เครือข่าย ผู้คุ้นเคย ผู้สนับสนุน

๒.๓ ความเป็นผู้ประกอบการ องค์ประกอบ

ต่อไปนี้ส่งผลต่อความสำเร็จ คือ

- มีแผนต่อความเสี่ยง
- มีทัศนคติบวก มองอุปสรรคเป็นโอกาส ไม่ล้มเลิก ทำงานเชิงรุก
- มีแรงบันดาลใจ
- มีแรงจูงใจ ซึ่งอาจไม่ใช่เรื่องเงินหรือความร่ำรวย
- มีความเชื่อตามศาสนาและมีจริยธรรม
- มีความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์โอกาส มีแนวคิดใหม่
- มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

การวิจัยครั้งนี้ต้องการยืนยันว่าองค์ประกอบเหล่านี้สอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จหรือไม่อย่างไร

๓. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าของกิจการแปรรูปวัตถุดิบเป็นอาหารสำเร็จพร้อมบริโภค และมีลูกจ้างตั้งแต่ ๑๐ ถึง ๕๐ คน และถือว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จ คือ สามารถดำเนินการธุรกิจได้มากกว่า ๕ ปี และไม่มีปัญหาในการดำเนินการ และสามารถอยู่รอดผ่านพ้นภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในระยะปี ๒๕๕๑ มาได้ ขอบเขตพื้นที่ คือ จังหวัดภาคตะวันตก ๓ จังหวัด คือ นครปฐม ราชบุรี และกาญจนบุรี ซึ่งตามฐานข้อมูลตลาดคอกอม มีทั้งหมด ๖๑ กิจการ กลุ่มตัวอย่างคือเจ้าของกิจการที่สมัครใจเปิดเผยข้อมูล โดยการติดต่อประสานงานจากอาจารย์และนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และดำเนินการสัมภาษณ์โดยนักวิจัย

คำถามเบื้องต้นในการสัมภาษณ์ได้มาจากการสรุปสาระสำคัญในการทบทวนวรรณกรรม แบ่งเป็นด้าน ๆ ดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ ประกอบด้วย ความเป็นมาของธุรกิจ ประเภทสินค้า อายุกิจการ ยอดขาย กระบวนการผลิต ตลาด
- ภูมิหลังของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา ชีวิตวัยเด็ก ประสบการณ์การทำงาน
- ความสามารถด้านการประกอบการ ประกอบด้วย ประวัติการเริ่มต้นธุรกิจ ความสามารถในการวางแผนต่อความเสี่ยง การมีทัศนคติบวก มองอุปสรรคเป็นโอกาส ไม่ล้มเลิก ทำงานเชิงรุก แรงบันดาลใจ แรงจูงใจ ศาสนาและ

จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ แนวคิดใหม่ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

- ความสามารถด้านการจัดการ ประกอบด้วยความสามารถด้านการตลาด คือ การพัฒนาสินค้าใหม่ การตั้งราคา การส่งเสริมการตลาด ด้านการผลิต คือ การจัดหาวัตถุดิบ การควบคุมคุณภาพ ด้านการบัญชี คือ การจัดทำบัญชีและข้อมูลทางการเงิน ด้านการเงิน คือ การลงทุน และการควบคุมต้นทุน ด้านทรัพยากรมนุษย์ คือ การสรรหา การฝึกอบรม การจ่ายผลตอบแทน

๔. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าของธุรกิจจำนวน ๑๔ กิจการ ดังข้อมูลในตาราง ๑

ตาราง ๑ ข้อมูลทั่วไปของกิจการที่สมัครใจให้สัมภาษณ์

สินค้า	ที่ตั้ง	จำนวนพนักงาน	อายุกิจการ (ปี)
จังหวัดนครปฐม			
๑. เปิดสดฆ่าแหละ	อ.เมือง	๑๘	๑๐
๒. น้ำดื่ม	อ.เมือง	๑๐	๕
๓. เปิดพะไลเป็ดย่าง	อ. เมือง	๓๐	๗
๔. ไอศกรีม*	อ. สามพราน	๔๕	๓๔
๕. มะพร้าวอบกรอบ	อ.นครชัยศรี	๒๕	๗
๖. ขนมเปี๊ยะ	อ. บางเลน	๓๐	๑๑
จังหวัดราชบุรี			
๗. ลูกชิ้นหมู	อ. เมือง	๑๐	๑๐
๘. กะหรี่ปั๊พ	อ.เมือง	๑๐	๓
๙. ก๋วยเตี๋ยว	อ. วัดเพลง	๑๒	๖
๑๐. น้ำอ้อย	อ. บ้านโป่ง	๒๕	
๑๑. หัวไชโป้ว*	อ.โพธาราม		๔๐
๑๒. ซอสพริก*	อ. โพธาราม	๑๐๐**	๓๐
๑๓. ลูกกี้	อ.โพธาราม	๕	๑๐
จังหวัดกาญจนบุรี			
๑๔. เผือกถาบ	อ. ไทรโยค	๑๒	๒๐
หมายเหตุ			
* ผู้บริหารรุ่นที่ ๒ สืบทอดกิจการมาจากครอบครัวเดิม			
** จำนวนพนักงานเกิน ๕๐ คน แต่ข้อมูลแสดงเป็น SME จึงดำเนินการการสัมภาษณ์			

ข้อมูลต่อไปนี้เป็นสรุปจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ประกอบการที่ร่วมโครงการวิจัยนี้ อาจมีความแตกต่างจากข้อมูลของผู้ประกอบการรายอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม จากการสัมภาษณ์พบว่า มีความอึดตัวของข้อมูลในหลายประเด็น คือ ได้ข้อมูลที่ตรงกันหลาย ๆ กิจการ ซึ่งสามารถสรุปเป็นสาระสำคัญที่เป็นองค์ประกอบแห่งความสำเร็จของการประกอบการที่สามารถถือเป็นองค์ความรู้โดยทั่วไปได้ หนึ่งข้อมูลบางเรื่องไม่สามารถสอบถามได้มากนัก เช่น กระบวนการผลิต ทุนและต้นทุน

องค์ความรู้ที่สรุปได้จากข้อมูลจากการสัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้

๔.๑ **ภูมิหลัง** ผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้มีภูมิหลังที่สำคัญ ดังนี้

- **เพศ** ผู้ประกอบการที่ให้สัมภาษณ์มีทั้งเพศชายและเพศหญิงจำนวนใกล้เคียงกัน สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการไม่ว่าเพศใดมีโอกาสเท่ากันที่จะประสบความสำเร็จในการประกอบการธุรกิจขนาดย่อม

- **อายุ** ผู้ประกอบการมีอายุน้อยแตกต่างกัน นั้น แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า ทุกคนมีอายุอยู่ในวัยกลางคน คือ มากกว่า ๓๐ ปี ขึ้นไป ถือว่าได้สั่งสมประสบการณ์มาระยะหนึ่ง

- **ระดับการศึกษา** ระดับการศึกษาของผู้ให้สัมภาษณ์แตกต่างกันมาก ระดับการศึกษาต่ำสุด คือ ประถม ๔ การศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาโท กล่าวได้ว่า การศึกษาอย่างเป็นทางการยังไม่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการอย่างชัดเจน แต่ระดับการศึกษาอย่างเป็นทางการส่งผลต่อการสืบทอดกิจการ

- **ชีวิตครอบครัว** ผู้ประกอบการส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีบุตร สรุปได้ว่า ชีวิตครอบครัวที่สมบูรณ์เป็นคุณสมบัติหนึ่งของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ

- **ชีวิตวัยเด็ก** ถึงแม้ในปัจจุบันถือได้ว่าผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพธุรกิจของตนเอง แต่สภาพชีวิตวัยเด็กของผู้ประกอบมีความแตกต่างกันมาก บางรายมีฐานะดีครอบครัวเป็นผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมาแล้ว บางรายมีฐานะไม่ดี แต่ต่อมาสามารถดำเนินการจนประสบความสำเร็จได้ สรุปได้ว่า ฐานะ

ทางเศรษฐกิจของครอบครัวเดิมไม่มีผลอย่างชัดเจนต่อความสำเร็จทางธุรกิจ

- **ประสบการณ์** ประวัติการประกอบอาชีพก่อนการทำธุรกิจนี้ ผู้ประกอบการทั้งหมดมีการประกอบอาชีพที่เป็นพื้นฐานของการประกอบธุรกิจ บางส่วนเป็นประสบการณ์ตรง บางส่วนเป็นประสบการณ์ทางอ้อม สรุปได้ว่า การประกอบธุรกิจที่ประสบความสำเร็จต้องมีประสบการณ์มาก่อน

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกิจการที่เป็นผู้ประกอบการรุ่นที่ ๒ คือ ผู้ที่รับมรดกธุรกิจมาจากบิดามารดา พบว่า เป็นผู้ที่มีการศึกษาอย่างเป็นทางการระดับสูง และมีรูปแบบการบริหารจัดการที่เป็นทางการมากกว่า เหมาะกับการสืบทอดกิจการสู่บุตรหลานรุ่นต่อไปมากกว่า

๔.๒ ความสามารถในการประกอบการ

- **การเลือกสินค้าเริ่มต้นกิจการ** ผู้ประกอบการเลือกสินค้าที่อยู่ในความต้องการของตลาด ซึ่งเป็นไปตามหลักของการประกอบธุรกิจ คือ ลูกค้าน่ามีความสำคัญที่สุด ไม่ใช่ผลิตเพราะความสามารถผลิตของตนเอง

- **การเลือกทำเลที่ตั้ง** ส่วนใหญ่เลือกทำเลที่ตั้งที่เป็นท้องถิ่นเดิมของครอบครัว ทำให้เกิดความสะดวก ลงทุนน้อย สามารถรวบรวมทรัพยากรต่าง ๆ เช่น แรงงาน วัตถุดิบได้ง่าย

- **การระดมทุน** ใช้เงินออมของตนเองและครอบครัวเป็นหลัก ทำให้ไม่มีภาระหนี้สิน ต้นทุนการดำเนินการต่ำ สามารถประสบความสำเร็จได้อย่างมั่นคง

- **ประสบการณ์** ผู้ประกอบการมักประสบอุปสรรคหรือมีปัญหาในการเริ่มต้น เนื่องจากขาดความรู้บางด้านเกี่ยวกับธุรกิจนั้น ๆ เช่น ระบบการจัดจำหน่าย เทคโนโลยี การจัดการ ทำให้การดำเนินการชะงัก หรือไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่ให้สัมภาษณ์มักต้องเสาะหาความรู้เกี่ยวกับการผลิตเพิ่มเติม เรื่องนี้หมายความว่า ประสบการณ์มีความจำเป็น

- **จริยธรรม** ผู้ประกอบการสรุปว่าองค์ประกอบสำคัญมากหนึ่งใน ๒ ประการ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและคู่ค้า ตรงกับข้อมูลของ อิศริช, ปีเตอร์ และ เชพเพิร์ด^[๖] และสมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร และคณะ^[๗] (องค์ประกอบอีกประการ คือ คุณภาพสินค้า ซึ่งเป็นทักษะการผลิต อันเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถด้านการจัดการ)

- **อุปสรรคสำคัญในปัจจุบัน** อุปสรรคของผู้ประกอบการมีแตกต่างกัน กิจกรรมส่วนหนึ่งมีปัญหาด้านวัตถุดิบ กิจกรรมบางส่วนมีปัญหาด้านกรรมวิธีการผลิต บางส่วนมีปัญหาเรื่องคู่แข่ง บางส่วนมีปัญหาเรื่องการส่งเสริมของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นจึงมีความต้องการการสนับสนุนแตกต่างกันตามจำเป็นของผู้ประกอบการ นั่นคือผู้ประกอบการต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบกรหลายด้าน

๔.๓ ความสามารถด้านการจัดการ คือ งานบุคคล การตลาด การเงิน และการบัญชี

- **การจัดการด้านงานบุคคล** ผู้ประกอบทั้งหมดใช้แรงงานในท้องถิ่น คัดเลือกจาก ผู้ที่มีความตั้งใจในการทำงาน ไม่ขาดงาน ไม่เกรง ให้การฝึกอบรม โดยเจ้าของกิจการเองและให้พนักงานที่มีความรู้ความสามารถฝึกพนักงานรุ่นต่อ ๆ ไป ค่าตอบแทนและสวัสดิการ ให้ตามกฎหมายและมีสวัสดิการตามสภาพการทำงาน ในท้องถิ่น ปัญหาด้านพนักงาน การขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ

- **การบริหารจัดการด้านการตลาด** สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การออกแบบสินค้าที่แปลกใหม่ คือ อาหารที่มีรสชาติใหม่ตรงตามความต้องการของลูกค้า ซึ่งผู้ประกอบการต้องมีแนวคิดสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความน่าสนใจ ตั้งราคาตามกำลังซื้อของลูกค้า แต่มีผลตอบแทนจากการผลิตที่เพียงพอ คือ ไม่ขาดทุน โดยพยายามควบคุมต้นทุนให้สอดคล้องกับราคาแหล่งจำหน่ายในพื้นที่ใกล้เคียง การส่งเสริมการขาย ลดราคาตามปริมาณสั่งซื้อ และ แคมเปญสินค้า

- **การบริหารจัดการด้านการผลิต** การผลิตใช้กระบวนการแตกต่างกันตามลักษณะสินค้า มีการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเพื่อเพิ่มคุณภาพสำหรับการแข่งขัน แหล่งวัตถุดิบมีทั้งในท้องถิ่น ต่างถิ่น และต่างประเทศ แหล่งวัตถุดิบเป็นประเด็นที่ผู้ประกอบการมีทางเลือกน้อย และเป็นต้นทุนสำคัญของการผลิตและการประกอบการ มีการใช้เทคโนโลยีการผลิต ไม่มาก แต่มีการควบคุมคุณสมบัติที่ดีของอาหารคือ รสชาติ และความสะอาด ซึ่งผู้ประกอบการถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งใน ๒ ประการของความสำเร้ง (อีกประการ คือ ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและคู่ค้า)

- **การบริหารจัดการด้านการเงิน/การบัญชี** ส่วนใหญ่ใช้เงินออมนในการดำเนินธุรกิจ และจัดทำเอกสารทางการเงินเอง ถึงแม้บางกิจการจะไม่ได้จัดทำระบบบัญชีเต็มรูปแบบ แต่สามารถบันทึกรายรับรายจ่ายได้อย่างครบถ้วน

- **อย่างไรก็ตามเมื่อถามว่าอะไรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของธุรกิจ** ผู้ประกอบการให้ความเห็นตรงกันชัดเจน ๒ ประการ คือ **คุณภาพสินค้าและความซื่อสัตย์** รับผิดชอบต่อลูกค้าและผู้ร่วมธุรกิจ

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรผู้ประกอบการ

จากผลการสัมภาษณ์สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อมซึ่งควรกำหนดสาระสำคัญเป็นรายวิชาที่มีในหลักสูตรผู้ประกอบการมีดังนี้

(๑) **ภูมิหลังของผู้ประกอบการ** มีองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างเด่นชัด ๒ ประการ คือ (๑) การมีประสบการณ์ ดังนั้นหลักสูตรผู้ประกอบการต้องมีรายวิชาฝึกประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ หรือการเสริมสร้างประสบการณ์แต่ละขั้นตอน เช่น การสำรวจตลาด การวางแผนธุรกิจ การผลิต เป็นต้น (๒) ชีวิตครอบครัว หลักสูตรควรให้ความรู้และทักษะในการดูแลครอบครัวด้วย

(๒) **ความสามารถด้านการประกอบการ** มีองค์ประกอบสำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) คุณภาพของสินค้าที่เหนือกว่าคู่แข่ง ดังนั้น การศึกษาสาขาผู้ประกอบการควรเน้นการฝึกทักษะในการพัฒนาสินค้าใหม่ทั้งกระบวนการ คือ รวมทั้ง การศึกษาวิจัยตลาดเพื่อทำความเข้าใจสภาพตลาดเดิมและแนวทางการพัฒนาสินค้าใหม่เข้าสู่ตลาดด้วย นอกจากนี้กระบวนการพัฒนาสินค้าใหม่ยังต้องการความรู้ความสามารถด้านเทคนิคการผลิตและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องด้วย (๒) ความซื่อสัตย์ต่อลูกค้าและต่อผู้ร่วมดำเนินการธุรกิจ การให้การศึกษาในประเด็นนี้จะต้องสร้างจิตสำนึกของความเป็นผู้ประกอบการ ที่ให้ความสำคัญกับลูกค้าและคู่ค้า ปกป้องจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม **ซึ่งเนื้อหาเดิมไม่ได้เน้นมากนัก**

(๓) ความสามารถด้านการจัดการ มีองค์ประกอบที่ส่งผลชัดเจนต่อความสำเร็จ ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านการตลาด ซึ่งเน้นถึงความสามารถในการออกแบบสินค้าใหม่ที่ตั้งใจดูความต้องการของตลาดทำนองเดียวกับในระยะเริ่มต้นกิจการ (๒) ด้านความรู้ในกระบวนการผลิต หมายถึงเทคนิคและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพราะมีผลโดยตรงต่อคุณภาพของสินค้า ดังนั้นจึงยืนยันความจำเป็นของเนื้อหาการพัฒนาสินค้าใหม่ (๓) ด้านความรู้ต่าง ๆ ในการดำเนินการธุรกิจ เช่น การผลิต การตลาด การบริหารบุคคล การเงิน การบัญชี ความรู้และทักษะเหล่านี้มีอยู่ในหลักสูตรการบริหารธุรกิจโดยทั่วไปแล้ว คือ วิชาแกนของสาขาบริหารธุรกิจ

(๔) ปัจจัยภายนอก ปัญหาที่สำคัญของผู้ประกอบการ คือ ราคาวัตถุดิบ และความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาวะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สอดคล้องกับรายวิชาที่เป็นการศึกษาทั่วไป และวิชาแกนของการเรียนสาขาบริหารธุรกิจอยู่แล้ว

โดยภาพรวมแล้วสรุปได้ว่าการศึกษาอย่างเป็นทางการมีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบ จะเห็นว่าผู้ประกอบการรุ่นบิดามารดาจะส่งเสริมให้บุตรมีการศึกษาระดับสูงในการกลับมาดูแลกิจการต่อ

๕.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยสืบเนื่อง

การวิจัยครั้งนี้เน้นองค์ประกอบที่มีความสำคัญของผู้ประกอบการเพื่อเป็นแนวคิดในการปรับปรุงหลักสูตรอย่างไรก็ตาม หลักสูตรผู้ประกอบการที่มีประสิทธิผลยังต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหัวข้อการวิจัยที่ควรทำต่อเนื่อง คือ ประสิทธิภาพของหลักสูตรผู้ประกอบการของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ นอกจากนี้ เนื่องจากการครั้งนี้ศึกษาเฉพาะอุตสาหกรรมอาหาร ควรมีการวิจัยองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จในอุตสาหกรรมอื่นด้วย

๖. สรุป

การวิจัยครั้งนี้สามารถระบุได้ว่าองค์ประกอบที่มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม เรียงตามลำดับความสำคัญ คือ ความสามารถในการพัฒนาสินค้าใหม่

ความสามารถในการจัดการคุณภาพ ความซื่อสัตย์และความรับผิดชอบทางสังคม ประสบการณ์ทางธุรกิจ ความรู้ทางเทคนิคการผลิตและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ความรู้ทางการจัดการ และความรู้ทางเศรษฐกิจการเมืองและสังคม เนื้อหาเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะจัดเข้าเป็นสาระสำคัญในรายวิชาเอกของหลักสูตรบริหารธุรกิจ แขนงผู้ประกอบการ ในระดับอุดมศึกษา

บรรณานุกรม

- [๑] สุดา ทองศรี. (๒๕๕๑). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม ปี ๒๕๕๐ และแนวโน้มปี ๒๕๕๑. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.
- [๒] Universities.com. (2009). Entrepreneurship Degree. Retrieved June 8, 2009, from http://www.universities.com/Distance_Learning/Online_Degree_Majors_Entrepreneurship.html
- [๓] Bygrave, W. D. (2009). The Entrepreneurial Process. In W. D. Bygrave & A. Zacharakis (Eds.), *The Portable MBA in Entrepreneurship*. Hoboken, New Jersey: Jogn Wiley & Sons.
- [๔] Frederick, H. H., Kuratko, D. F., & Hodgetts, R. M. (2007). *Entrepreneurship: Theory, Process and Practices*: Thomson.
- [๕],[๖] Hisrich, R. D., Peters, M. P., & Shepherd, D. A. (2005). *Entrepreneurship*: McGraw-Hill Irwin.
- [๗] สมแก้ว รุ่งเลิศเกรียงไกร, จงพิศ ศิริรัตน์, ยุพาวดี สมบูรณ์กุล, เสาวณี จุลิรัชนิกร, & สมมาตร จุลิกพงศ์. (๒๕๔๘). คุณลักษณะผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในภาคใต้ : ภาคการบริการ. วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, ๑๒(๓), ๑๕

หมายเหตุ ผลงานวิจัยด้านการประกอบการและธุรกิจขนาดย่อมของผู้วิจัย

๑. คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏนครปฐม (๒๕๔๑)
๒. การจัดการคุณภาพของกิจการอุตสาหกรรมขนาดย่อมในจังหวัดนครปฐม (๒๕๔๔)
๓. วิธีปฏิบัติทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการจัดการคุณภาพในธุรกิจขนาดย่อม (๒๕๔๘)